FASHION, FASHIONIST, FAŞIONABIL OR „A FI LA MODĂ”

Mihaela Hriban

Lecturer, PhD., „Vasile Alecsandri” University of Bacău

Abstract: *In our paper, we try to explain why the domain of fashion is into a continuous lexical evolution. There are many words in the fashion world that enrich our Romanian lexis with new meanings that have the purpose to make it be into o permanent dinamics. Thus, we choose some words from different online fashion magazines and we try, at least, to justify the manner in which these words – that have an English etymology – are perceived into Romanian lexis. So we take into account not only the semantic extensions of the words, but also the semantic restrictions of them.*

Keywords: fashion, fashionist, faşionabil, (*Romanian*) *modă, Anglicisms.*

De cele mai multe ori, când avem în vedere domeniul *modei*, obişnuim să ne raportăm atât la ţinutele vestimentare, cât şi la *limbajul de specialitate*, identificat în distincte reviste, iar, de aici, derivă, în mod elocvent, şi întrebările: Eşti la modă? sau: Eşti în trend? (bineînţeles, este vorba despre trendul vestimentar).

Dar ce înţelegem prin expresia: „a fi la modă”? Un dicţionar de expresii şi locuţiuni româneşti explică expresia menţionată în felul următor: *a fi la modă* – „a fi în pas cu vremea sau cu timpul; a fi în spiritul timpului”[1].

În conformitate cu **DEXI**[2], loc. adj. *La modă* are următoarele sensuri:

a) „care corespunde gustului într-un anumit moment; care este modern; care este de actualitate”;

b) „(*despre oameni*) care se comportă conform preferinţelor unui anumit mediu social, la un moment dat; care este foarte cunoscut, foarte apreciat, la un moment dat”.

▪ „Expr. *De modă* (sau *de moda*) veche ori de veche modă – **a)** care aparţine unor realităţi trecute, ieşite din uz; care nu mai corespunde preferinţelor de moment”;

b) „(*despre oameni*) care are concepţii vechi, depăşite; care se conformează unor principii învechite”.

Opusul expresiei *a fi la modă* este *ieşit din modă*[3] (înv.) ce are sensul *demodat*.

Unitatea lexicală *modă* o regăsim şi în alte expresii ca de exemplu: *A lansa moda* (sau *o modă*) – „fel de a se prezenta de a se comporta”; ▪ „mod de viaţă, sistem de organizare”[4].

Detaşându-ne de expresiile în care lexemul *modă* poate apărea, **DEXI** defineşte unitatea lexicală *modă* în felul următor:

[1] ***** *Dicţionar de expresii şi locuţiuni româneşti* – în format electronic.
[2] Dima, Eugenia (*coord.*) + *et. al.*, *Dicţionar explicativ ilustrat al limbii române* (**DEXI**), Editura „Arc-Gunivas”, Italia, 2007, s.v. *modă*.
[3] Cf. **DEXI**, s.v. *modă*.
[4] Cf. **DEXI**, s.v. *modă*.

1. ▪ „Obicei, deprindere de moment, specifică unui mediu social". ▪ Spec. „Preferinţă generalizată la un moment dat pentru un anumit fel de a se îmbrăca". „Revistă (sau jurnal) de *modă* (ori de *mode*) – publicaţie care cuprinde modele (noi) de îmbrăcăminte (şi de încălţăminte)".

d.e. „În antreu, în faţa unei mese pline de jurnale de modă şi de cataloage de la Louvre, stă Mama Tilda (BRĂT.)".

▪ „*Casă de modă* (sau de *mode*) ori *casa modei* – atelier de lux unde se confecţionează, la comandă, obiecte de îmbrăcăminte". „*Parada modei*; *Modă punk*".

2. „Concr. Accesoriu de îmbrăcăminte (feminină) care se poartă la un moment dat; podoabă, găteală".

d.e. „Cocoanele noastre bat târgul, după *mode*" (CAR.). ▪ Spec. (la *pl.*) „Pălărie de damă". ▪ (*com.*) „Magazin de *mode*" – „magazin de pălării de damă (sau de accesorii pentru îmbrăcămintea feminină)"; (*înv., reg.*) „Model".▪ Expr. (*reg.*) „*A-i trage* (cuiva) *o modă de bătaie*" – „a bate zdravăn pe cineva"; pl. *-e* < it. ***moda***, germ., ***Moda***, ngr. ***μόδα*** fr. ***mode***.

Se poate observa faptul că lexemul *modă* are o etimologie multiplă (vezi *supra*, cf. **DEXI**).

Printre explicaţiile menţionate în **DEXI**, observăm şi stilul *modă* ***punk***, ce are următoarea semnificaţie:

▪ „modă tinerească stridentă, extravagantă" < engl. ***punk***.

▪ „*Mişcare* ***punk*** – manifestare a tinerilor din Vest, în special din Anglia şi SUA, din deceniile opt şi nouă ale sec. 20, caracterizată prin respingerea violentă a unor stări sociale date, prin adoptarea muzicii rock, a îmbrăcămintei şi a coafurilor extravagante, prin nonconformism sfidător".

▪ ***punkism*** [pan 'kism] „*s.n.* Mişcare contestatară a tineretului din Vest, manifestată prin îmbrăcăminte, coafură şi machiaj extravagante" ▪ „***punk*** + suf. lex. ***-ism***".

▪ ***punkist, -ă*** [pan 'kist] „*s.m., s.f.*, Adept al mişcării punk"[5]. ▪ ***punk*** + suf. lex. ***-ist*** [+ des. ***-ă***].

Să luăm un exemplu în care este pus în discuţie de autoarea articolului, ***stilul punk***, pe care, odată, l-a adoptat chiar ea.

d.e. „Nu am fost niciodată foarte ***feşăn***, ci mai degrabă cu accente alternative. Ştiţi voi, clasicele: denim, carouri, minimalism, adidaşi, bocanci, fuste grunge etc. Cam aşa mă îmbrac de când mă ştiu, în afară de momentele în care am avut perioada emo, *perioada* ***punk***, perioada metal, dar de acolo am plecat cu câte un element şi-am rămas ce sunt astăzi: probabil un look 90s"[6].

În acest exemplu, observăm în mod clar că autoarea articolului utilizează în cazul unităţii lexicale de origine engleză ***fashion*** (= *modă*), scrierea şi pronunţia românească a cuvântului ***feşăn***. Prin urmare, identificăm exemple de cuvinte şi chiar de expresii, în care *principiul fonetic/fonologic* s-a impus celui *etimologic* în cazul multor anglicisme ce au pătruns în diferite domenii ale lexicului limbii române.

Dar sunt şi contexte în care, în cazul cuvântului ***fashion***, este respectat principiul etimologic:

d.e. „Îmi place mult minimalismul ăsta. Am purtat o perioadă lungă *all black* până să se rupă gura Sunwaves-ului în *cinşpe* şi am renunţat. [...] Oamenii de ştiinţă spun că primul lucru pe care-l observi la cineva este cu ce e încălţat. De asta am peste 40 de perechi de adidaşi. Îmi plac mult Puma Trinomic, mai ales perechea mea X Alexander McQueen, dar dacă mă întrebi fără ce adidaşi nu aş putea să trăiesc aş răspunde detaşat: VANS, *mămic*! Port Vans-uri din şcoala generală şi mi se par *cei mai comfy* şi mai ***fashion*** şi mai casual shoes ever"[7].

[5] Cf. **DEXI**, s.v. *punkist, -ă*.

[6] https://www.modapebune.ro/2017/05/15/5-piese-vestimentare-esentiale-din-garderoba-lui-gheorghe/; să se observe unitatea lexicală *feşăn*.

[7] https://www.modapebune.ro/2017/05/15/5-piese-vestimentare-esentiale-din-garderoba-lui-gheorghe/; să se vadă cuvântul *fashion*.

Putem afirma, cum am precizat, de altfel, chiar într-unul dintre articolele ce vizează limbajul sportiv[8], că, şi în domeniul ***modei***, limbajul tinde spre trivialitate, spre o indecenţă a expresiei lingvistice. Dacă luăm în analiză apelative familiare de tipul: „mămic!" sau abrevieri ale unor anglicisme de genul *comfy* (< engl. *comfortable*), într-un limbaj presărat cu lexeme de tip argou[9] şi jargon, atunci, ajungem la opinia Rodicăi Zafiu[10]:

„Limbajul revistelor de modă şi al paginilor de internet consacrate aceluiaşi domeniu e un amestec destul de straniu de terminologie tehnică şi stil colocvial, de cuvinte şi expresii străine, diminutive glumeţe, exclamaţii afective etc. Hibridul stilistic e dominat de nevoia de a marca profesionalismul redactorilor, dar şi de a capta curiozitatea şi emoţiile publicului (predominant feminin); în genere, e caracterizat de o căutare excesivă a noutăţii, a pitorescului şi a originalităţii. În sfera modei, e de aşteptat ca împrumuturile lexicale să fie foarte numeroase şi ca, alături de engleza dominantă, franceza să-şi fi păstrat un oarecare prestigiu, furnizând cuvinte şi expresii selectate pentru conotaţiile lor de stil şi eleganţă".

De asemenea, constatăm că substantivul *fashion* intră în structura unor substantive compuse prin cratimă, ce au etimon englez:

d.e. „Iris Apfel este unul dintre *fashion-icon-urile*[11] (= icoană a modei) din New York cele mai extravagante pe care le-a cunoscut vreodată *moda*. Un stil de viață boem și elegant, o viziune unică asupra lumii și o capacitate uluitoare de a fi mereu *fresh* și în ochii lumii cu lucruri interesante, deși are deja 93 de ani"[12].

Astfel, de la substantivul *fashion,* ce are etimon englez, s-au format, în limba română, prin procedeul intern al derivării cu sufixe, substantivele comune: ***fashion****ist* (< rad. ***fashion*** + suf. lex -*ist*) şi ***faşion****abil* (< rad. ***fashion*** + suf. lex. -*bil*).

d.e. ***faşionabil, -ă*** **–** „adj. conform modei; sclivisit" (< fr. *fa-shionable*)[13].

d.e. ***faşionabil***, -ă *a* [At: ODOBESCU, S III, 149 / P: ~şi-o~ / Pl.: ~i, ~e / E: eg. *fashionable*, fr. *fashionable*] (Înv.) **1.** „Care aparţine modei lumii elegante". **2.** „Care se referă la moda lumii elegante"[14].

d.e. ▪ „Toamna este un sezon de tranziţie uneori imprevizibil şi confuz chiar şi pentru specialiştii *modei*. Poţi nimeri perfect temperatura sau din contra poţi să constaţi că este încă prea cald pentru o geacă de piele sau un *trench* până la genunchi. *Mixul* perfect ar trebui să fie detaşabil sau cuvântul potrivit «suprapus». *Puloverele* de toamnă trebuie să aducă pe câtă căldură şi confort, pe atâta flexibilitate şi versatilitate. Priveşte cum au ales cele mai chic ***fashioniste*** să prepare *look-ul* direct pentru a fi purtat...pe stradă"[15]!

d.e. […] „Prin anunţul publicat în ziarul Vestitorul românesc în toamna anului 1856, Fialkowski făcea cunoscut «înaltei nobilimi şi onorabilului public» că «acest stabiliment are şi un salon ***fasionabil*** [= *modern*, *elegant*], ca cele din Paris», pentru consumatorii de cafea, ciocolată

---

[8] Mihaela Hriban, *Limbajul sportiv în revistele de specialitate*, în „Studii şi Cercetări Ştiinţifice" – Seria Filologie, Nr. 35, Bacău, ISSN: 1224-841X, 2016, p. 37-42.

[9] „Roz e noua mea pasiune. E un fel de reversed alternative. *Bag* roz peste tot."/ „ […] până *să se rupă gura* Sunwaves-ului în *cinşpe* [...]" apud https://www.modapebune.ro/2017/05/15/5-piese-vestimentare-esentiale-din-garderoba-lui-gheorghe/ sau: „Priveşte cum au ales cele mai chic fashioniste *să prepare look-ul* direct *pentru a fi purtat...pe stradă*!" apud http://www.stylista.ro/pulovere-de-toamna-luam-exemplu-de-la-fashioniste.

[10] http://www.romlit.ro/limbajul_chic

[11] http://fashionguide.md/blog/fashion/ce-este-de-fapt-un-fashion-icon.html

[12] http://teotrandafir.com/lifestyle/galerie-foto-cunoaste-o-pe-iris-apfel-cel-mai-fashion-exemplu-la-varsta-treia-22952

[13] Florin, Marcu, *Dicţionar actualizat de neologisme* (**DAN**), Editura „Saeculum I.O", Bucureşti, 2013, s.v. *faşionabil*.

[14] Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", *Micul dicţionar academic* (**MDA**), vol. II, Literele D–H, Editura „Univers Enciclopedic", Bucureşti, 2002.

[15] http://www.stylista.ro/pulovere-de-toamna-luam-exemplu-de-la-fashioniste/.

şi ceai, care de la Anul Nou, vor găsi diferite jurnale franceze, germane şi româneşti, ca să petreacă ore plăcute”[16].

Observăm faptul că în cele două citate menţionate[17], predomină unităţile lexicale, ce au etimon englez, de genul: *look*, *trench*, *puloverele* (< engl. *pull-over*), *fashionist*, dar identificăm şi forma învechită a lexemului *fa**s**ionabil*/*fa**ş**ionabil*, ce a pătruns în vocabularului limbii române la sfârşitul secolului al XIX-lea, în conformitate cu afirmaţia cercetătorului Manfred Görlach[18].

Concluzionăm comunicarea noastră afirmând că a vorbi despre *modă* sau despre *fashion*, *a fi la modă* sau *to be in fashion*/*to be in vogue*, *a fi faşionist* sau *a avea un aspect faşionabil*, *a fi şic* sau *a fi chic* (< fr. *chic*), toate aceste lexeme şi, respectiv, expresii, ce au distincte etimologii, ne introduc în acelaşi domeniu, şi anume: cel al *modei*.

Consemnăm că este esenţial faptul de a le întrebuinţa corect din punct de vedere semantic, de a le cunoaşte bine etimonul şi de a le utiliza contextual, cu măsură şi cu decenţă lingvistică

BIBLIOGRAPHY

I. DICŢIONARE DE SPECIALITATE:

***** *Dicţionar de expresii şi locuţiuni româneşti* – în format electronic.
Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Micul dicţionar academic* (**MDA**), vol. II, Literele D–H, Editura „Univers Enciclopedic”, Bucureşti, 2002.
Dima, Eugenia (*coord.*) + *et. al.*, *Dicţionar explicativ ilustrat al limbii române* (**DEXI**), Editura „Arc-Gunivas”, Italia, 2007.
Görlach, Manfred, *A Dictionary of European Anglicisms* (**DEA**), Oxford University Press, 2005, în format electronic.
Hornby, S., A., *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English* (**OALD**), Sixth Edition, Oxford University Press, United Kingdom, 2000.
Little, William + *et. al.*, *The Shorter Oxford English Dictionary on Historical Principles*, vol. I-II, Oxford University Press, Great Britain, 1973.
Marcu, Florin, *Dicţionar actualizat de neologisme* (**DAN**), Editura „Saeculum I. O.”, Bucureşti, 2013.
Oprea, Ioan; Pamfil, Gabriela-Carmen; Radu, Rodica; Zăstroiu, Victoria; *Noul dicţionar universal al limbii române* (**NDULR**), Editura „Litera Internaţional”, Bucureşti, 2006.

II. BIBLIOGRAFIE CRITICĂ:

Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Gramatica limbii române* (**GALR**), vol. I-II, Cuvântul/Enunţul, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005.
Hriban Mihaela, *Limba română*. *Limba engleză*. *Privire comparativă*, Editura „Pim”, Iaşi, 2015.
Hriban, Mihaela, *Abordări lexematice engleze în limba română*, Editura „Pim”, Iaşi, 2011.

[16] http://comunitate.ziare.com/blogs/35061/19021/bucurestiul-retro.
[17] Să se vadă notele de subsol 15 şi, respectiv, 16.
[18] Manfred, Görlach, *A Dictionary of European Anglicisms* (**DEA**), Oxford University Press, 2005, în format electronic.

III. SURSE ONLINE:

http://comunitate.ziare.com/blogs/35061/19021/bucurestiul-retro
http://fashionguide.md/blog/fashion/ce-este-de-fapt-un-fashion-icon.html
http://www.romlit.ro/limbajul_chic
https://www.modapebune.ro/2017/05/15/5-piese-vestimentare-esentiale-din-garderoba-lui-gheorghe

IV. REVISTE:
http://teotrandafir.com/lifestyle/galerie-foto-cunoaste-o-pe-iris-apfel-cel-mai-fashion-exemplu-la-varsta-treia-22952
http://www.stylista.ro/pulovere-de-toamna-luam-exemplu-de-la-fashioniste/

V. ARTICOLE:
Mihaela Hriban, *Limbajul sportiv în revistele de specialitate*, în „Studii şi Cercetări Ştiinţifice" – Seria Filologie, Nr. 35, Bacău, ISSN: 1224-841X, 2016, p. 37-42.